

ХРОНІКА

В.П.Кононенко (Київ)

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «РАНЬОМОДЕРНА УКРАЇНА НА ПЕРЕХРЕСТІ ЦИВІЛІЗАЦІЙ, КУЛЬТУР, ДЕРЖАВ ТА РЕГІОНІВ»

Захід відбувся 23 листопада 2012 р. в Києві. В його організації взяли участь відділ історії України середніх віків і раннього нового часу Інституту історії України НАНУ, Науково-дослідний інститут козацтва, Семінар з інтелектуальної історії й Український національний комітет з вивчення країн Центральної та Південно-Східної Європи.

Відкрив роботу наукового форуму директор Інституту історії України НАНУ академік *В.Смолій*, котрий у своєму вступному слові наголосив на необхідності творчого освоєння вітчизняними дослідниками новітніх методологічних напрацювань, а також вписання українського національного наративу у ширший історіографічний контекст. У пленарних доповідях д-р іст. наук *Т.Чухліб* проаналізував міжнародно-правовий статус ранньомодерної України. Зупинившись на відносинах із Польщею, Росією, Туреччиною, Австрією, Швецією, Трансільванією та Молдавією д-р іст. наук *В.Горобець* порушив питання конфліктності у владі Гетьманату/Гетьманщини в постмазепинську добу, а д-р іст. наук *О.Бачинська* зупинилася на проблемі співіснування козацьких і мусульманських воєнізованих структур наприкінці XVIII – у першій чверті XIX ст. у складі Російської та Османської імперій.

На першій секції («Ранньомодерна Україна у контексті взаємовпливів країн Центральної та Східної Європи») було заслухано такі виступи: канд. іст. наук *Н.Старченко* доповіла про особливості вивчення шляхетських наїздів як культурного явища в ранньомодерній Речі Посполитій, канд. іст. наук *Д.Ващук* зосередив увагу на правовій культурі української еліти Великого князівства Литовського у другій половині XV – першій третині XVI ст., канд. іст. наук *О.Сокирко* порівняв військовий розвиток Гетьманщини з «мілітарною революцією» в ранньомодерній Європі, канд. іст. наук *В.Кононенко* репрезентував модернізаційні проекти української адміністрації Гетьманщини 1670–1760-х рр., канд. іст. наук *К.Галушко* розглянув традиції використання топонімів («Малоросія» та «Україна») на картах Східної Європи наприкінці XVII – на початку XX ст., д-р іст. наук *Я.Федорук* проаналізував зовнішню політику Юрія II Ракоці щодо Речі Посполитої, Швеції й України з кінця 1654 – до кінця 1656 рр., канд. арх. *О.Харлан* відзначив архітектурно-містобудівні особливості фортеці Кодак за картографією XVII–XIX ст., *В.Векленко* надав нові відомості про Самар-Богородицьку фортецю.

У роботі другої секції («Ранньомодерна Україна і тюркський світ») узяли участь доктори історичних наук О.Бачинська, В.Брехуненко, Д.Сень, Т.Чухліб, кандидати історичних наук О.Галенко, В.Грибовський, В.Полторак, О.Середа, О.Сокирко, П.Усенко, а також науковці В.Гіпч, Т.Ковалець та ін. Зокрема, д-р іст. наук *В.Брехуненко* у своїй доповіді розглянув ідентичність християнських козаків на степовому кордоні Європи наприкінці XVI – на початку XVII ст., *В.Гіпч* представив образ кримських татар у міщанській літературі України XVI–XVII ст., *Т.Ковалець* розповів про співпрацю Криму та Запорожжя у повстаннях 1620–1630-х рр. у Середньому Подніпров'ї, д-р іст. наук Д.Сень репрезентував малодосліджені питання прикордонної взаємодії донського козацтва й османського Азова у другій половині XVI – у XVII ст., канд. іст. наук *О.Середа* проаналізував відомості про мазепинців в османсько-турецьких документах 1709–1712 рр., канд. іст. наук В.Грибовський розглянув військово-здобичницькі практики кримських татар і ногайців у XVII–XVIII ст., а канд. іст. наук *В.Полторак* на прикладі М.Чайковського (Садик-паші) простежив явища девіації та модернізації на рівні життя неординарної людини XIX ст.

У третій секції («Тексти, уявлення та ідеї на перехресті цивілізацій, культур та регіонів») також було багато змістовних виступів, зокрема *К.Кириченко* виголосила доповідь про початок формування політичних легенд у Великому князівстві Литовському та Московському князівстві, канд. іст. наук *О.Осіп'ян* на прикладі звернення до далекого минулого у судовій тяжбі міського магістрату з вірменською громадою у Львові 1578 р. проаналізував історичні уявлення та їх використання у соціальних конфліктах, канд. іст. наук *В.Пилипенко* навів нові відомості щодо авторства «Traktatu de offensivo bello», канд. іст. наук *В.Зема* присвятив свій виступ «*silva rerum*» князів Четвертинських середини XVII ст., *Т.Барабаш* представив розгляд письма листів Б.Хмельницького до магістрату Львова у 1655 р., канд. іст. наук *Є.Літвіненко* розглянула відомості про правобережного гетьмана А.Могилу на шпальтах хроніки «Theatrum Europaeum».

Під час роботи четвертої секції («Історіографічні прочитання ранньомодерної України») канд. іст. наук *А.Блануца* розглянув нові виклики в археографічних дослідженнях спадщини Великого князівства Литовського, канд. іст. наук *В.Яценко* проаналізував особливості репрезентації гетьмана І.Мазепи у сучасній російській історіографії, канд. іст. наук *Ю.Кудінов* простежив погляди вчених Північної Америки 1990–2000-х рр. на Українську революцію XVII ст., а *Л.Ісмаїлова* подала огляд сучасної російської історіографії, присвяченої визначенню ролі України у східноєвропейській політиці Кримського ханства та Османської імперії у 1640–1650-х рр.

П'ята секції («Ранньомодерна Україна: козацька, шляхетська та «посполитська»») була представлена значною кількістю цікавих виступів. Так, д-р іст. наук *Л.Посохова* охарактеризувала типи кар'єри викладачів православних колегіумів протягом XVIII – початку XIX ст., канд. іст. наук *О.Романова* на прикладі ікони св. Миколая із с. Лазорки Пирятинської протопопії розглянула ареал паломників та механізми поширення інформації про чудотворну святиню, *О.Бороденко* акцентувала увагу на такому явищі, як «Божа вдова», поведінкові стратегії самотньої жінки Гетьманщини XVIII ст., канд. іст. наук *С.Потапенко* проаналізувала походження й персональний склад слобідської гілки шляхетсько-старшинського роду Красовських, канд. іст. наук *В.Пришляк* зупинився на шляхах формування старшинської еліти, узявши за приклад генерального військового писаря часів правління Д.Апостола М.Турковського, канд. іст. наук *І.Сердюк* подав статистику дитячої смертності у суспільстві Гетьманщини, канд. іст. наук *Ю.Рябуха* розповів про рейд С.Чарнецького на Брацлавщину навесні 1653 р.,

канд. іст. наук *К.Івангородський* проаналізував геополітичне становище Південної Київщини як чинник формування політичної незалежності українського козацтва, канд. іст. наук *О.Репан* розповів про легальні і нелегальні методи боротьби Війська Запорозького Низового зі Старосамарською сотнею, а *С.Краснобай* на конкретному історичному матеріалі простежив склад, розселення та подальшу долю старшини Самарської паланки.

Майже кожен виступ завершувався запитаннями до доповідача та дискусією, а робота секцій – обговоренням спільних тем, що засвідчило корисність розширення комунікації між дослідниками ранньомодерної України й необхідність регулярного проведення подібних форумів. За результатами роботи конференції планується видати збірник наукових праць.